

Sygn. akt *XVII AmA 17/16*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	SSO Anna Maria Kowalik
Protokolant –	st. sekr. sąd. Joanna Preizner

po rozpoznaniu 18 października 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

z udziałem

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 30 grudnia 2015 r.
Nr (...)

1. oddała odwołanie;

2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1 440,00 zł (jeden tysiąc czterysta czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Anna Maria Kowalik

Sygn. akt XVII AmA 17/16

UZASADNIENIE

Decyzją Nr (...) z 30 grudnia 2015 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej Prezes UOKIK) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B. (dalej powódka):

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej uokik), uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę polegającą na stosowaniu opłaty przygotowawczej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co stanowi naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm.) (dalej

uznk), a w konsekwencji narusza przepis art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 18 grudnia 2014 r.

II. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 uokik oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267) w związku z art. 83 uokik obciążył (...) Sp. z o.o. w B., kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązał do zwrotu Prezesowi UOKiK kosztów postępowania w kwocie 49 złotych (słownie: czterdziestu dziewięciu złotych), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Od niniejszej Decyzji odwołanie złożyła powódka, zaskarżając ją w części, tj. w pkt I w zakresie, w jakim Prezes Urzędu uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stosowanie przez Spółkę opłaty przygotowawczej, której wysokość rzekomo nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co stanowi naruszenie art. 3 ust. 1 uznk, a w konsekwencji naruszenie przepisu art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik oraz punkt II Decyzji w całości. Powódka wniosła o uwzględnienie odwołania i uchylenie Decyzji w zaskarżonej części, ewentualnie o uwzględnienie odwołania i zmianę Decyzji w zaskarżonej części, tj. w punkcie I Decyzji poprzez umorzenie postępowania administracyjnego z uwagi na brak podstaw do uznania działań powódki za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk; w punkcie II Decyzji poprzez nieobciążanie Spółki kosztami postępowania administracyjnego zakończonego Decyzją. Oprócz tego powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny ekonomiki przedsiębiorstw na okoliczność, że stosowana przez nią kalkulacja wysokości opłaty przygotowawczej została oparta o koszty ponoszone przez spółkę.

Zaskarżonej Decyzji zarzuciła:

1. naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk poprzez przyjęcie, że stosowanie przez (...) opłaty przygotowawczej, której wysokość rzekomo nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, w sytuacji, gdy przepisy prawne, w tym ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, nie określają żadnych zasad dotyczących rodzaju lub wysokości opłat, jakie może nakładać pożyczkodawca na konsumenta w związku z udzieloną mu pożyczką, w tym nie określają żadnych ograniczeń, co do elementów kosztowych, jakie może obejmować opłata przygotowawcza oraz co do wysokości tej opłaty;
2. naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk poprzez przyjęcie, że powódka stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na stosowaniu opłaty przygotowawczej, której wysokość była uzależniona od kwoty pożyczki, co w konsekwencji doprowadziło do stosowania opłaty przygotowawczej, której wysokość rzekomo nie odpowiadała wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, w sytuacji, gdy wysokość opłaty przygotowawczej stosowanej przez (...) została skalkulowana na stałym poziomie tj. w wysokości 330 zł;
3. naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk poprzez przyjęcie, że (...) stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na stosowaniu opłaty przygotowawczej uwzględniającej koszty, które w przypadku danego konsumenta nie musiały zostać poniesione, co w konsekwencji doprowadziło do stosowania opłaty przygotowawczej, której wysokość rzekomo nie odpowiadała wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, w sytuacji gdy opłata przygotowawcza stosowana przez (...) odzwierciedla rzeczywiste koszty poniesione przez Spółkę w związku z przygotowaniem i zawarciem umowy pożyczki;
4. naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk poprzez przyjęcie, że (...) stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na stosowaniu opłaty przygotowawczej, której wysokość została skalkulowana w taki sposób, że godzi w zasadę ekwiwalentności świadczeń na niekorzyść konsumenta, w sytuacji gdy (...) obniżył w przypadku niektórych umów wysokość stałej opłaty przygotowawczej (tj.

w wysokości 330 zł) i sam pokrył koszty wynikające z tej obniżki, co zdecydowanie stanowi korzystne rozwiązanie dla interesów konsumentów;

5. naruszenie art. 77 ust. 1 w zw. z art. 80 uokik oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 kpa w zw. z art. 83 uokik poprzez obciążenie (...) kosztami postępowania administracyjnego w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w sytuacji gdy (...) nie dopuścił się naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

6. naruszenie art. 107 § 1 i § 3 kpa w zw. z art. 83 uokik, a w konsekwencji naruszenie art. 6, 7, 8, 9, 10 § 1 oraz 11 kpa w zw. z art. 83 uokik oraz art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez brak wskazania w Decyzji prawidłowego uzasadnienia faktycznego oraz prawnego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;

7. naruszenie art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 84 uokik poprzez błędną ocenę materiału dowodowego, a w konsekwencji uznanie, że stosowana przez (...) wysokość opłaty przygotowawczej nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty;

8. naruszenie art. 7, 8, 77 § 1 kpa w związku z art. 107 kpa w zw. z art. 83 uokik, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia art. 80 kpa w związku z art. 107 kpa w zw. z art. 83 uokik poprzez przekroczenie granic uznania administracyjnego na skutek przyjęcia, że stosowana przez (...) wysokość opłaty przygotowawczej nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, a w konsekwencji stwierdzenie stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Pozwany Prezes UOKiK w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania w całości, oddalenie wniosku powódki o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego nr (...) (dowód: odpis z KRS karty nr 27-31 akt sąd.).

Powódka zawierała z konsumentami „Umowy pożyczki gotówkowej”. W ramach tych umów pobierała od klientów opłatę przygotowawczą. Zgodnie z definicją opłaty przygotowawczej zamieszczoną w Umowie (pkt 2.5) jest to opłata za czynności faktyczne związane z zawarciem niniejszej umowy oraz udzieleniem Pożyczki (...) (dowód: karty nr 131 akt adm.). Wartość opłaty przygotowawczej została określona generalnie i maksymalnie na poziomie 330,00 zł.

Spółka sporządziła kalkulację kosztów dla opłaty przygotowawczej w wysokości 330 zł. Wśród czynności, których koszt był pokrywany opłatą przygotowawczą w ww. wysokości wymieniono: część kosztów ponoszonych przez Spółkę w związku z działaniami marketingowymi związanymi z pozyskaniem klienta, część kosztów ponoszonych przez Spółkę w związku z faktycznymi czynnościami doradców finansowych podejmowanymi przy pozyskaniu klienta i zawarciu umowy. Do kosztu wliczono również koszt weryfikacji miejsca zamieszkania klienta - wizytę u klienta, spotkania z klientem obejmujące prezentację oferty, analizę i przygotowanie dokumentacji, odebranie dokumentacji i przekazanie wniosku do biura regionalnego. Uwzględniono poza tym działania określone jako asysta przedkontraktowa, które obejmują wyjaśnienie warunków umowy, podpisanie umowy, przekazanie dokumentacji umowy do Spółki. Dodatkowo w ramach czynności, których koszt pokrywa opłata przygotowawcza podane zostały czynności wykonywane w procesie przyznawania pożyczki m.in. weryfikację danych, ocenę wiarygodności konsumenta, przygotowanie dokumentacji oraz zawarcie umowy i dokonanie wypłaty (dowód: karty nr 416-417 akt adm.).

Opłata przygotowawcza mogła zostać zmniejszona. Szczegółowe zasady obniżenia wysokości opłaty przygotowawczej opierały się na konkretnym wzorze matematycznym. W przedmiotowym wzorze finalna opłata przygotowawcza

stanowiła sumę stałej wielkości założonej przez Spółkę wartości oraz wartości zmiennej, zależnej wprost proporcjonalnie od faktycznej całkowitej kwoty do zapłaty, a więc od wartości obejmującej wartość wypłaconej pożyczki oraz kosztów ponoszonych przez konsumenta (karty nr 416-417 akt adm.).

Wysokość opłaty przygotowawczej różniła się zatem w przypadku poszczególnych umów. W podpisanych umowach (...) zastrzegano tę opłatę w następujących wysokościach: 330 zł (dowód: karty nr 16, 30, 45, 149, 170, 190, 217, 260 akt adm.), 325 zł (dowód: karta nr 130 akt adm.), 324 zł (dowód: karta nr 281 akt adm.), 297 zł (dowód: karta nr 240 akt adm.), 236 zł (dowód: karta nr 319 akt adm.), 111 zł (dowód: karta nr 298 akt adm.).

W dniu 19 czerwca 2013 r. postanowieniem nr 1 (dowód: karta nr 2 akt adm.) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez powódkę bezprawnego działania noszącego znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu opłaty przygotowawczej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 uznk, a w konsekwencji może naruszać art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik. O wszczęciu postępowania zawiadomiono Spółkę pismem z tego samego dnia (dowód: karta nr 3 akt adm.).

W trakcie postępowania powódka przedstawiała wyjaśnienia oraz dokumenty związane z przedmiotem postępowania (dowód: pismo z 26 czerwca 2013 r. z załącznikami, karty nr 8- 61 akt adm.; pisma z 28 lutego 2014 r., karty nr 416-417, 418 akt adm.; pismo z 8 kwietnia 2014 r., karty nr 421- 425 akt adm.; pismo z 24 czerwca 2015 r., karty nr 500-501, 502- 522 akt adm. z załącznikiem, karty nr 523- 544 akt adm.; pismo z 23 listopada 2015 r., karty nr 574- 576 akt adm.).

Postanowieniem nr 2 z 16 sierpnia 2013 r. (dowód: postanowienie nr 2 karta nr 64 akt adm.) Prezes UOKIK zaliczył w poczet materiału dowodowego szereg dokumentów: pismo Prezesa UOKIK z 14 lutego 2013 r. wraz z zpo, (dowód: pismo, karty nr 67- 69); pismo Spółki z 1 marca 2013 r. z załącznikami (dowód: pismo, karty nr 70- 345 akt adm.); pismo Prezesa UOKIK z 19 kwietnia 2013 r. wraz z zpo (dowód: pismo, karty nr 347- 348 akt adm.); pismo Spółki z 30 kwietnia 2013 r. z załącznikami (dowód: pismo, karty nr 349- 395 akt adm.); notatkę służbową z 18 czerwca 2013 r. (dowód: notatka, karta nr 397 akt adm.).

Postanowieniem nr 3 z 5 listopada 2013 r. (dowód: postanowienie nr 3, karta nr 399 akt adm.) Prezes UOKIK zaliczył w poczet materiału dowodowego pismo (...) z 8 kwietnia 2013 r. (dowód: pismo, karty nr 401- 403 akt adm.).

W toku postępowania powódka oświadczyła, że 18 grudnia 2014 r. nastąpił jej podział przez wydzielenie z (...) Sp. z o.o. praw i obowiązków wynikających ze stosunków prawnych łączących ją z klientami i przeniesienie do spółki działającej pod firmą (...) Sp. z o.o. Wydzielenie zostało przeprowadzone zgodnie z art. 531 § 1 ustawy z dnia 17 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013r. poz. 1030 ze zm.). Następnie 26 lutego 2015 r. w wyniku połączenia (...) Sp. z o.o. z (...) S.A. na zasadzie sukcesji uniwersalnej, wszelkie prawa i obowiązki wynikające ze stosunków prawnych łączących klientów z (...) Sp. z o.o. zostały na podstawie art. 494 § 1 Kodeksu spółek handlowych przeniesione do spółki działającej pod firmą (...) S.A. (dowód: karta nr 484 akt adm.).

Przeniesienie praw i obowiązków z (...) Sp. z o.o. do (...) Sp. z o.o. (a ostatecznie do (...) S.A.) dotyczyło zarówno wierzytelności z tytułu umów pożyczek jak i wierzytelności z tytułu umów pożyczek objętych tytułami wykonawczymi. (...) S.A. w wyniku sukcesji prawnej realizuje jako pożyczkodawca i wierzyciel przejęte umowy w pełnym zakresie tj. przyjmowanie wpłat rat, wypowiedanie umów, działania windykacji, postępowania sądowe, wnioski o egzekucję. Przekazanie umów Spółce przejmującej dotyczyło umów i wierzytelności wymienionych w planie podziału. W efekcie powyższych okoliczności z dniem 18 grudnia 2014 r. podział jest skuteczny w stosunku do klientów (...) Sp. z o.o. (dowód: karta nr 480, 482 akt adm.).

Jednocześnie oświadczone, że (...) Sp. z o.o. nie prowadzi żadnych działań windykacyjnych względem swoich dłużników. Nie prowadzi również żadnej działalności pożyczkowej w rozumieniu ustawy o kredycie konsumenckim. Nie realizuje żadnej umowy, a tylko może dochodzić spłaty pozostałych wierzytelności. Spółka planuje prowadzić

działalność operacyjną polegającą na sprzedaży posiadanych wierzytelności lub ich windykacji (dowód: karta nr 480, 482 akt adm.).

Postanowieniem nr 3 z 11 czerwca 2015 r. (dowód: postanowienie nr 3, karta nr 439 akt adm.) Prezes UOKiK zaliczył w poczet materiału dowodowego następujące dokumenty: pismo (...) z 12 marca 2015 r. z załącznikami (dowód: pismo, karty nr 441- 475 akt adm.); pismo (...) z 18 maja 2015 r. w wersji zawierającej tajemnicę Przedsiębiorcy (dowód: pismo, karty nr 480- 481 akt adm.) oraz w wersji niezawierającej tajemnicy Przedsiębiorcy (dowód: pismo, karty nr 482- 483 akt adm.) wraz z załącznikami, tj. pismem Przedsiębiorcy z 12 marca 2015 r. w wersji zawierającej tajemnicę Przedsiębiorcy (dowód: pismo, karty nr 476- 479 akt adm.) oraz w wersji niezawierającej tajemnicy Przedsiębiorcy (dowód: pismo, karty nr 484- 496 akt adm.).

Pismem z dnia 11 czerwca 2015 r. powódka została zawiadomiona o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o prawie do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w sprawie. Przedsiębiorca skorzystał z przedmiotowego uprawnienia (dowód: karta nr 497, 498 akt adm.).

W piśmie z dnia 30 października 2015 r. uzupełnionym pismami z dnia 9 listopada 2015 r. i 23 listopada 2015 r. powódka złożyła wnioski o wydanie decyzji zobowiązującej w oparciu o art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karty nr 562-564, 567-568, 570-573 akt adm.).

Powyższy stan faktyczny został ustalony przez Sąd w oparciu o dowody z dokumentów zgromadzone w toku postępowania administracyjnego, nie kwestionowane przez strony.

Sąd oddalił wnioski o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny ekonomiki przedsiębiorstw zgłoszony przez powódkę na okoliczność, że stosowana przez nią kalkulacja wysokości opłaty przygotowawczej została oparta o koszty ponoszone przez Spółkę, uznając, że okoliczność, na którą dowód ma być przeprowadzony nie jest istotna dla rozstrzygnięcia sprawy. Meritum niniejszej sprawy nie dotyczy bowiem kwestii rzeczywistego ponoszenia przez Spółkę kosztów przez nią określonych, które wchodziły w skład opłaty przygotowawczej, ale dotyczy oceny zaliczania tych kosztów do opłaty przygotowawczej pobieranej od każdego klienta-pożyczkobiorcy.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżona Decyzja jest słuszna i ma oparcie w przepisach prawa a podnoszone przez powódkę zarzuty nie są trafne, stąd nie mogą skutkować uchyleciem, czy też zmianą Decyzji.

W pkt I Decyzji Prezes UOKiK określił niedozwoloną praktykę stosowaną przez powódkę. Praktyka ta, zdaniem Prezesa UOKiK, godziła w zbiorowe interesy konsumentów w wyniku naruszenia art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 powołanej ustawy zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do treści art. 24 ust. 2 pkt 3 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w tym w szczególności nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w art. 24 ust. 2 ustawy można zatem dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) bezprawności działania przedsiębiorcy,
- 2) godzenia tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

Nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że powód jest przedsiębiorcą i że podejmował działania w obrocie z konsumentami. Rozstrzygnięcia wymagały więc kwestie, czy działania opisane w stanie faktycznym sprawy są bezprawne i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

O bezprawności w rozumieniu powołanego przepisu możemy mówić, gdy zachowanie przedsiębiorcy - czyli jego działanie, jak również zaniechanie - jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, a więc jest niezależna od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń. Bezprawność jest także niezależna od wystąpienia szkody.

W przypadku opisanej w Decyzji praktyki, polegającej na stosowaniu opłaty przygotowawczej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, jej bezprawność wynika z naruszenia przez (...) dobrych obyczajów. Jednocześnie naruszenie dobrych obyczajów stanowi przesłankę do uznania danego zachowania za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu uznk. W świetle bowiem art. 3 ust. 1 uznk, czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Przy czym w rozdziale 2 przedmiotowej ustawy stypizowane są konkretne czyny nieuczciwej konkurencji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za dominujące uznawane jest stanowisko, zgodnie z którym ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji nie przewiduje ochrony wyłącznie w przypadku, w którym zachowanie naruszydca stanowi czyny stypizowane w rozdziale drugim. Przepisy tego rozdziału określają tylko niektóre z czynów, które uznaje się za nieuczciwą konkurencję, generalnie natomiast nieuczciwe w rozumieniu uznk jest każde zachowanie się przedsiębiorcy, które narusza m.in. dobre obyczaje (jak w niniejszym przypadku) i każde takie zachowanie, jeśli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy/konsumenta, podlega ochronie (art. 3 ust. 1 uznk). Wymaga to jedynie wskazania, jaki dobry obyczaj, inny niż wymieniony w konkretnym przepisie rozdziału drugiego, doznał naruszenia oraz udowodnienia, że nieprzestrzeganie tego obyczaju zagrażało lub naruszyło interes konkurenta/konsumenta (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 14 listopada 2008 r. o sygn. V CSK 162/o8, LEX nr 483380, OSNC-ZD 2009/3/71, Biul. SN 2009/2/11, M. Prawn. 2010/2/105-107).

Skoro więc naruszenie dobrych obyczajów jest przesłanką wystąpienia czynu nieuczciwej konkurencji, a także niedozwolonej praktyki na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów interpretacji wymaga pojęcie dobrych obyczajów. Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną nie posiadającą normatywnej definicji. W piśmiennictwie oraz judykaturze dominuje pogląd, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi w tym wypadku o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Dobre obyczaje należy więc ujmować na potrzeby niniejszej sprawy jako normy obyczajowe, wyznaczające standardy uczciwych i rzetelnych zachowań stron w praktyce kontraktowej.

Sąd zważył, iż jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie powódka pobierała od konsumentów opłatę przygotowawczą co do zasady w wysokości 330 zł. Nazwa „opłata przygotowawcza” wskazuje, że jest to opłata związana z rozpatrzeniem wniosku konkretnego konsumenta o udzielenie pożyczki, przygotowaniem umowy. Sama powódka zdefiniowała daną opłatę przygotowawczą w Umowie pożyczki gotówkowej podobnie, klasyfikując, że jest to opłata za czynności faktyczne związane z zawarciem niniejszej umowy oraz udzieleniem Pożyczki (...). Wysokość opłaty przygotowawczej powinna zatem odzwierciedlać koszt rzeczywiście podejmowanych przez Spółkę czynności związanych z zawarciem Umowy oraz udzieleniem pożyczki. Wynika to wszak z obowiązującej w prawie cywilnym zasady ekwiwalentności świadczeń dotyczącej, jak w niniejszym wypadku, umowy wzajemnej pożyczki. Jeśli więc strony nadają zawieranej umowie cechę wzajemności, to mają swobodę w kształtowaniu wynikającego z niej zobowiązania o tyle tylko, o ile ich postanowienia nie podważają zasady ekwiwalentności

świadczeń stron umowy wzajemnej. Ponadto prowadząc działalność uczciwą wobec konsumenta Spółka powinna dbać o spójność między przedmiotem usługi, a jej kosztem. Innymi słowy usługa powinna kosztować tyle, ile kosztują czynności składające się na daną usługę.

Tymczasem wysokość opłaty przygotowawczej stosowanej przez powódkę jak i wyjaśnienia złożone przez nią samą, wskazują, że opłata ta nie pokrywa tylko kosztów związanych z zawarciem konkretnej Umowy oraz udzieleniem pożyczki na rzecz konkretnego klienta, lecz zawiera w sobie nawet elementy kosztów stałych funkcjonowania przedsiębiorcy, ponoszonych przez niego niezależnie od czynności wykonywanych bezpośrednio w związku z zawarciem umowy z danym klientem. I tak np. w kalkulacji stosowanej przez siebie opłaty przygotowawczej powódka uwzględnia takie pozycje jak np. część kosztów ponoszonych przez nią w związku z działaniami marketingowymi związanymi z pozyskaniem klienta, część kosztów ponoszonych w związku z faktycznymi czynnościami doradców finansowych podejmowanymi przy pozyskaniu klienta i zawarciu umowy. Natomiast, co istotne, nie każdy z konsumentów musiał zawrzeć Umowę w wyniku oddziaływania powyżej opisanych czynności. Uwzględnienie zatem w wysokości opłaty przygotowawczej również kosztów czynności, z których konsument nie korzystał i nie przyczyniły się do zawarcia przez niego Umowy, czyli kosztów ogólnych funkcjonowania przedsiębiorcy powoduje więc, że opłata ta nie wyraża wartości świadczeń realizowanych w ramach niej na rzecz konsumenta, co narusza dobre obyczaje. Konsument zawierając Umowę powinien mieć bowiem gwarancję, że opłata ta odpowiada kosztom czynności, za które jest pobierana. Ponadto w ocenie Sądu koszty działań marketingowych oraz koszty czynności doradców finansowych podejmowane przy pozyskaniu klienta nie powinny w ogóle zostać zaliczone do kosztów obsługi zawarcia Umowy i udzielenia pożyczki, gdyż nie mają charakteru „przygotowawczego” analizowanej opłaty.

Stanowisko odnośnie dysonansu pomiędzy przedsięwziętymi przez powódkę działaniami w ramach przygotowania i zawarcia umowy a wysokością opłaty przygotowawczej potwierdza jednoznacznie wzór matematyczny stosowany przez w razie obniżenia ww. opłaty, z którego wynika, że wartość opłaty przygotowawczej jest sumą dwóch składników, w tym co najwyżej tylko jeden z tych składników, oznaczony jako stały, w wysokości 40 zł (**tajemnica przedsiębiorstwa**), odpowiada rzeczywistym kosztom działania Spółki w tym zakresie, ponieważ drugi składnik jest zmienny i zależny procentowo wyłącznie od faktycznej całkowitej kwoty do zapłaty. Świadczy to zatem, że opłata przygotowawcza w tej drugiej części jest w istocie oderwana od realnych kosztów „przygotowawczych” jakie ponosi powódka, skoro determinuje ją właściwie suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu, czyli m.in. suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Tym samym w tej pozostałej części opłata przygotowawcza nie jest niezbędna dla pokrycia kosztów faktycznych czynności podejmowanych przez Spółkę przy podpisywaniu Umów, tak więc nadmierna i nieadekwatna do świadczenia obsługi „przygotowawczej”.

Wprawdzie rację ma powódka twierdząc, że nie ma przepisów, które by określały, co może wchodzić w skład opłaty przygotowawczej, w szczególności regulacji takiej nie znajdziemy w obowiązującej w dacie wydania Decyzji ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tym niemniej nie oznacza to, że stosowana przez powódkę opłata nie podlega ocenie pod kątem zgodności z dobrymi obyczajami nakazującymi, aby opłata pokrywała koszty związane z czynnościami, których dotyczy.

Jednocześnie podkreślenia wymaga, że opłata przygotowawcza ustalona w wysokości przekraczającej koszt przygotowania umowy dla danego klienta stanowi dodatkowe wynagrodzenie za czynności, które pożyczkodawca zobowiązany jest wykonywać w ramach już ustalonego wynagrodzenia za udzieloną pożyczkę, jakim jest jej oprocentowanie. Z tej perspektywy działanie powódki zagraża interesom ekonomicznym konsumentów, podczas gdy postępowanie powódki udzielającej konsumentom pożyczek powinno być przejrzyste, rzetelne, adekwatne do okoliczności. Przy wykonywaniu czynności na rzecz klienta powódka powinna działać w granicach dobrze pojętego interesu własnego i klienta.

Sąd zważył, iż negatywnie trzeba ocenić ustalenie wysokości opłaty przygotowawczej nieodpowiadającej wartości świadczeń opisanych w ramach opłaty przygotowawczej, albowiem powodowało nieuczciwe zwiedzenie przeciętnego konsumenta, który logicznie przyjmuje, że płaci za świadczenie w postaci czynności przygotowawczych. Powódka

dopuszczając się przedmiotowej praktyki wykorzystywała więc posiadaną przewagę kontraktową, zniekształcając obowiązki stron w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami.

Tego typu praktyki stosowane przez powódkę były niekorzystne dla konsumenta, gdyż nie był on rzetelnie powiadamiany o istotnych warunkach proponowanej pożyczki, której uzyskanie miało znaczące dla niego skutki finansowe.

Wobec tego, że ww. dobre obyczaje, jak też interes konsumentów zostały w przedmiotowej sprawie naruszone, stanowiło to podstawę do uznania ww. bezprawnego działania powódki za czyn nieuczciwej konkurencji stosownie do treści art. 3 ust. 1 uznk.

Bezprawne praktyki muszą być wymierzone w zbiorowe interesy konsumentów, czyli odnosić się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszać prawa nieograniczonej bliżej nieokreślonej liczby konsumentów. Interes, który jest chroniony owym przepisem, to interes prawny rozumiany jako określone potrzeby konsumenta, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony (tak SN w uzasadnieniu uchwały z 13 lipca 2006 r. III SZP 3/06).

Niewątpliwie opisane praktyki naruszały zbiorowe interesy konsumentów, albowiem nakierowane były na nieograniczony krąg konsumentów mogących zawrzeć z Przedsiębiorcą Umowę pożyczki gotówkowej. Praktyki były wymierzone we wszystkich konsumentów, którzy mogli zapoznać się z ofertą prezentowaną przez powódkę, a najdobitniej oddziaływały na tych, którzy zawarli wymienione Umowy, przez co wskazane praktyki godziły w interesy szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku będących klientami powódki, bądź zagrażały jego potencjalnym klientom.

W tym stanie rzeczy praktyka z pkt I Decyzji naruszająca ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym stanowi niedozwoloną praktykę z art. 24 ust. 1 uokik w związku z art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik, wobec czego wbrew przekonaniu powódki nie doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 uokik w związku z art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik w zw. z art. 3 ust. 1 uznk.

Przedmiotowa praktyka została zaniechana przez (...), ponieważ w wyniku przekształcenia Spółki, realizowane umowy w wyniku sukcesji prawnej z dniem 18 grudnia 2014 r. zostały przejęte przez (...) Sp. z o.o. Dodatkowo Spółka oświadczyła, że zaprzestała zawierania umów pożyczek z konsumentami. Dlatego Prezes UOKIK słusznie wydał w oparciu o art. 27 ust. 1 i 2 uokik Decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Przy czym brak było podstaw do uwzględnienia wniosku powódki o wydanie decyzji zobowiązującej, złożonego w trybie art. 28 uokik, albowiem powódka dopiero po zgromadzeniu materiału dowodowego złożyła zobowiązanie, także już wcześniej zgromadzone zostały dokumenty, w oparciu o które było możliwe udowodnienie stosowania zakwestionowanej praktyki.

Powyższe ustalenia niewątpliwie wskazywały na potrzebę obciążenia powódki kosztami niniejszego postępowania. W myśl bowiem art. 77 ust. 1 tej uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania a zgodnie z art. 264 § 1 kpa organ ustala wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. Kosztami niniejszego postępowania były wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną w wysokości 49 złotych, toteż zasadnie Przedsiębiorcę został obciążony kosztami we wskazanej kwocie w pkt II Decyzji.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że ustalone w postępowaniu okoliczności niniejszej sprawy w pełni uzasadniają stanowisko w przedmiocie kwalifikacji praktyki powódki opisanej w Decyzji jako niedozwolonej i sprzecznej z prawem.

Podniesione przez powódkę zarzuty odnośnie naruszenia przepisów kodeksu postępowania administracyjnego nie mogły odnieść skutku, albowiem do kognicji Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie należy kontrola prawidłowości postępowania prowadzonego przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wyrok SN z dn. 13 maja 2004 r. III SK 44/04 opublik. OSNP 2005/9/136), jest to bowiem postępowanie sądowe pierwszoinstancyjne, w którym strona może przedstawić wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na potwierdzenie zasadności swojego stanowiska, tak więc co do zasady ewentualne uchybienia postępowania administracyjnego nie miały znaczenia dla rozpoznania sprawy przed tym Sądem.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił wniesione przez powódkę odwołanie na podstawie art. 479^{31a} § 1 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na mocy art. 98 i 99 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Stronie pozwanej jako wygrywającej spór Sąd przyznał więc od powódki zwrot kosztów wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości 1440 zł, ustalonego na podstawie § 14 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

SSO Anna Maria Kowalik